

it will be possible to create work within agriculture which may mean a future career to a greater number of young people. Whether this object is to be achieved by means of the establishment of new holdings, or in the way that in future agriculture should to an increasing extent attach importance to the employment of regular, older assistants and employees, is a question which is much deliberated for the time being. It is a condition for continuing along the last mentioned lines that agriculture may also in the future sell its produce at prices that will enable it to maintain a level of wages that will allow it to compete with the urban trades.

Mejeribruget i Danmark 1946.

Af Mejerikonsulent H. M. Jensen.

Mælkeproduktionen.

De Forventninger om øgede Produktionsmuligheder, der inden for dansk Mejeribrug næredes til Tiden efter Krigstilstandens Ophør, skuffedes i 1946. Betalingen, som Mejeribrugets vigtigste Salgsware, Smørret, hjembragte, opfordrede ikke til øget Produktion. Haabet om Tilførsel af Oliekager i rigelige Mængder, samt til Priser, der kunde gøre Anvendelsen rentabel, opfyldtes ikke, og de hjemmeavlede Fodermidler blev derfor ligesom de foregaaende Aar det overvejende Grundlag for Husdyrholdet. Da Kreaturbestanden i Forvejen var saa stor, som dette betingede, har væsentlig Udvidelse ikke kunnet foregaa, selv om Høstresultaterne i 1946 gennemgaaende maa betegnes som tilfredsstillende.

Den officielle Kreaturtælling, der afholdtes den 28. December 1946, oplyser, at Antallet af Malkekøer og Kvier, som havde kælvet, udgjorde 1 565 000 Stkr. Sammenlignes med Resultatet fra Tællingen den 29. December 1945, der gav 1 563 000 Dyr, fremkommer en Stigning paa 2 000 Stkr. eller 0,1 pCt.; men tages Bestanden af Kalve med ved Opgørelsen, er Udsigten til yderligere Opgang i den nærmeste Fremtid ikke de bedste, idet Tallet her ligger 47 000 lavere end ved Vintertællingen i 1945.

Mælkeproduktionens Størrelse anslaas af De danske Mejeri-

foreningers Fællesorganisation til 4 594 Mill. kg mod 4 291 Mill. kg i 1945, hvilket svarer til en Stigning paa 7,0 pCt. Tallene er skønsmæssige, idet der regnes med et Forbrug paa Landejendommene til Opdræt og Husholdning svarende til 400 Mill. kg aarligt. Derimod maa Angivelserne af de Mælkemængder, Mejerierne modtager, betragtes som mere paalidelige. Ogsaa her viser Fremgangen sig, idet der i 1946 indvejedes ialt 4 194 Mill. kg Mælk eller 7,8 pCt. mere end i 1945. Stigningen skyldes utvivlsomt bedre Græsningsforhold, større Roehøst og Virkningen af de Oliekager, der har fundet Anvendelse ved Fodringen.

Som en medvirkende Aarsag til øget Mælkeproduktion maa ogsaa det Arbejde, der inden for Landbruget gøres til Fremme af Husdyrenes Sundhedstilstand, vurderes. Det har været holdt i Gang gennem alle Krigsaarene og fortsættes med gode Resultater. Ved Udgangen af 1946 var saaledes 88,8 pCt. af samtlige Malkekvægbesætninger indregistrerede som tuberkulosefrie mod 84,7 pCt. i 1945. Paa dette Omraade er Øernes Stilling bedst, idet der her er 98,4 pCt. af Besætningerne opført i Registret, medens der i Jylland endnu mangler 16,2 pCt. Betydelig Fremgang er dog sket i denne Landsdel gennem de senere Aar. Ogsaa Registret over kastningsfrie Besætninger oplyser om Resultater. Endnu omfatter det kun 9,9 pCt. af samtlige Besætninger; men Antallet af disse er fordoblet i det sidste Aar, og Kampen mod den smitsomme Kastning gøres stadig mere intensiv.

Arbejdet for Forbedring af Mælkekvaliteten har heller ikke ligget stille. Saavel den kredsvise Bekæmpelse af Fluerne som de Kursus i Malkning og Mælkehygiejne, De danske Mejeri-foreningers Fællesorganisation har paabegyndt under Krigen, fortsættes med god Tilslutning; men paa den anden Side hæmmes Bestræbelserne af Landbrugets Mangel paa Arbejdskraft, og Mejeriernes Reduktaseprotokoller tyder ikke paa væsentlige Resultater. Enkelte Mejerier har derfor ogsaa kombineret de lovbefalede Fradragsbestemmelser, der gælder for den daarligere Mælk, med et Præmieringssystem for den fine og haaber derved at opnaa Fremskridt. Den sikreste Vej til Fremskaffelse

af en tilfredsstillende Mælkekvalitet vilde være Levering til Mejerierne umiddelbart efter Morgen- og Aftenmalkningen. Ikke mindst for Ostelavningen kunde en Reform af denne Art blive betydningsfuld, men endnu synes de dermed forbundne Vanskeligheder uovervindelige.

Mejeriernes tekniske Forhold.

Materielemangelen, der efter Krigens Afslutning har virket hæmmende for den almindelige Genopbygning, hindrer ogsaa Realiseringen af de Planer om Fornyelser og Ombygninger, mange Mejerier maatte lade hvile i Krigsaarene, men som haabedes gennemført, naar Freden kom. Det erkendes mange Steder, at Moderniseringer er tiltrængte, og særlig har Interessen for Nybygning af Osterier og Ostelagre eller Udvidelse af bestaaende været stærk. Fremskaffelse af nødvendige Byggematerialer har imidlertid været vanskelig, og Prisstigningerne virker afskrækkende, saa kun de færreste har under de herskende Betingelser turdet sætte større Arbejder i Gang. Heller ikke den Udskiftning af Apparater og Maskiner, der maa anses for nødvendig efter de sidste Aars Stilstand, foregaar i det ønskede Tempo; thi ringe Tilførsel af Raamaterialer og Mangel paa Arbejdskraft har medført, at Maskinfabrikkerne maa regne med et Par Aars Leveringstid.

Hvad de nødvendige Hjelpestoffer angaar, er Brændsel stadig et stort Problem. Da Tørveproduktionen svigtede i 1946, har mange Mejerier været i en vanskelig Stilling. Udenlandsk Brændsel i smaa Mængder kunde vel erholdes; men Kvaliteten af de fremkomne Kul har som oftest været daarlig, hvorfor Oliefyring, der med de gældende Brændselspriser maa anses for økonomisk, er blevet det store Ønske paa Mejerierne. Over 1000 Ansøgninger om Brændselsolie er indkommet, og enkelte Virksomheder med særlig daarlige Betingelser for Adgang til Indkøb af hjemligt Brændsel har faaet deres Ansøgning imødekommet; men mange har ligesom foregaaende Aar maattet holde Anlægget i Gang ved Fyring med Halm under Dampkedlen.

Forsyningen med Rengøringsmidler har været mangelfuld, hvorimod Salt af ret god Kvalitet har kunnet fremskaffes uden

Besvær. Smørfarve af bedre Beskaffenhed, end Tilfældet var foregaaende Aar, er kommen i Handelen, og den findes nu i saa rigelige Mængder, at Salget kunde frigives ved Cirkulære af 24. Oktober 1946. Endelig skal det nævnes, at Mangel paa Smaating, hvis Betydning under almindelige Forhold ikke paaagtes, nu giver Anledning til Vanskeligheder. Termometre har saaledes næppe været til at opdrive, og Knapheden paa Butyrometre er saa følelig, at adskillige Mejerier har Besvær med at gennemføre Fedtbestemmelserne i Leverandørernes Mælk.

Adgangen til tilstrækkelig Medhjælp i Mejerierne har ligesom foregaaende Aar været svigtende. Den sæsonprægede Produktion i Forbindelse med den stærkt forøgede Ostelavning spiller en Rolle her; men ringe Tilgang af Lærlinge og Udvandring af ældre Undermejerister til andre Fag er den egentlige Baggrund for Vanskelighederne. Forhaabentlig vil Personalet lettere kunne fastholdes i Fremtiden, idet en ny Overenskomst, der den 12. Juni 1946 afsluttedes mellem Mejeriernes Arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforbund, forbedrede Undermejeristernes økonomiske Vilkaar samtidig med, at Arbejdstiden nedsattes, og en ugentlig Fridag indførtes. Desuden fik Mejerierne Mulighed for at benytte ufaglært Arbejdskraft i større Udstrækning end tidligere.

Byernes Forsyning med Mælk.

I Krigsperioden steg Bybefolkningens Forbrug af Mælk og Fløde fra Aar til Aar. I 1945 naaede det op paa 622 Mill. kg, men synes ogsaa dermed at have kulmineret, idet Tilførslerne til Byerne i 1946 har været 14 Mill. kg mindre end Aaret før. Af Sødmælk er ialt leveret 409 Mill. kg, og Flødesalget omregnet til Sødmælk svarer til 199 Mill. kg. Nedgangen andrager 2,3 pCt.; men det er kun for Landet som Helhed, at den mærkes. For Københavns Vedkommende stiger Mælkeforbruget stadig, og sidste Aar blev det 6,4 Mill. kg større end i 1945. Fremskaffelsen af dette store Kvantum er kun blevet muligt ved Opretholdelse af Suppleringsmælkordningen, efter hvilken 66,6 Mill. kg er blevet ført til Hovedstaden; men Afgivelsen af saa store Mælkemængder, hvis Levering væsentlig fal-

der i Vintertiden, maa føles som en Byrde for de almindelige Produktionsmejerier og deres Leverandører.

Ved handelsministeriel Bekendtgørelse af 26. Juni 1946 ophævedes Bestemmelsen om Opkrævning af Flødeafgift, der havde været gældende siden 19. August 1940.

Smørproduktionen.

Den danske Smørproduktion er for 1946 opgjort til ialt 140,9 Mill. kg, hvilket er 8,6 Mill. kg eller 6,4 pCt. mere end Aaret før. Siden 1942, hvor Smørproduktionen var lavest, kan nu konstateres en Stigning i det fremstillede Kvantum paa 32,2 Mill. kg. Den Mængde Smør, der produceredes i 1946, svarer ikke helt til den forøgede Mælkemængde. Ganske vist har Byernes Forsyning knapt krævet saa megen Mælk, som Aaret før; men til Gengæld har Ostelavningen, der i 1946 ikke har været underkastet nogen Begrænsning fra det Offentliges Side, aftaget langt mere Sødsmælk end tidligere. Bestemmelserne om Konsummælken Standardisering til 3,3—3,4 pCt. Fedt og Nedsættelsen af Kaffeflødens Fedtindhold til 15 pCt. samt Forbudet mod Fremstilling af Piskefløde holdes stadig i Kraft.

En Oversigt over Smørproduktionens maanedlige Størrelse viser endnu ret stærke sæsonmæssige Variationer, idet der har

Smørproduktionens maanedlige Størrelse (Mill. kg).

Maaned	1942	1943	1944	1945	1946
Januar	8,3	7,5	8,7	8,1	8,9
Februar	7,1	6,5	7,8	7,0	8,0
Marts	7,8	7,7	8,7	7,9	9,6
April	8,1	8,7	9,3	9,2	10,6
Maj	9,7	12,9	12,9	13,3	14,6
Juni	11,9	13,7	14,8	14,6	15,5
Juli	11,3	13,4	14,3	14,4	15,1
August	10,3	12,4	12,7	13,6	14,3
September	9,5	12,1	11,3	13,1	12,6
Oktober	9,1	11,5	10,8	12,1	11,9
November	8,0	9,5	9,1	9,8	10,3
December	7,6	9,0	8,4	9,2	9,5

været en Forskel paa 7,5 Mill. kg mellem den mindste maanedlige Smørmængde, der fremstilledes i Februar, og Aarets største Produktion 15,5 Mill. kg, som naaedes i Juni Maaned.

Større Ensartethed til de forskellige Aarstider var ønskelig, men kan næppe ventes under de herskende Fodringsforhold. At Smørpriserne har samme Højde Sommer og Vinter, virker heller ikke udjævnende paa Produktionen.

Danmarks Produktion samt Ind- og Udførsel af Smør i Mill. kg.

Aar	Produktion	Udførsel						
		Indførsel	I Dritler og Kasser	I Daaser	Fløde	I alt	Overskuds- udførsel	Værdi i Mill. Kr.
1914		9,66	101,40	2,22	5,56	109,17	99,51	212,00
1915		3,73	102,95	2,05	0,08	105,08	101,35	273,00
1916		0,22	94,01	1,85	0,25	96,11	95,89	296,00
1917		—	60,23	1,17	0,01	61,41	61,41	241,45
1918		—	14,11	0,47	—	14,58	14,58	61,04
1919		0,31	35,64	1,04	0,17	36,85	36,54	207,54
1920		0,05	73,18	1,68	0,27	75,13	75,08	480,89
1921		0,39	91,62	0,64	0,09	92,35	91,96	433,27
1922		1,25	94,60	0,90	0,02	95,52	94,27	363,23
1923	132	1,83	110,33	1,30	0,01	111,64	109,81	483,62
1924	140	3,85	122,11	1,28	0,10	123,49	119,64	625,04
1925	141	2,09	121,53	1,24	0,13	122,90	120,81	540,62
1926	152	2,32	131,39	1,11	—	132,50	130,18	400,03
1927	162	1,74	142,16	1,05	—	143,21	141,47	426,00
1928	166	1,51	146,73	1,01	—	147,74	146,23	458,40
1929	179	1,67	158,12	0,92	—	159,04	157,37	475,72
1930	190	2,57	168,19	0,80	—	168,99	166,42	413,89
1931	195	1,82	171,12	0,53	—	171,65	169,85	358,50
1932	188	0,98	157,47	0,33	0,70	158,50	157,52	290,78
1933	185	0,88	150,32	0,40	—	150,72	149,84	256,23
1934	183	0,83	149,45	0,37	—	149,82	148,99	251,11
1935	173	0,42	137,86	0,44	—	138,30	137,83	274,89
1936	180	0,18	145,68	0,53	—	146,21	146,03	311,25
1937	183	0,02	152,37	0,60	—	152,97	152,95	354,31
1938	189	—	157,48	0,57	—	158,05	158,05	375,12
1939	182,7	—	148,47	1,33	—	149,80	149,80	367,20
1940	162,8	—	107,74	0,16	—	107,90	107,90	343,56
1941	124,6	—	—	—	—	53,70	53,70	273,92
1942	108,8	—	—	—	—	38,70	38,70	197,41
1943	124,9	—	—	—	—	55,60	55,60	283,62
1944	128,8	—	—	—	—	58,20	58,20	296,88
1945	132,3	—	66,26	0,04	—	66,30	66,30	301,61
1946	140,9	—	76,98	1,32	—	78,30	78,30	352,75

Af den fremstillede Smørmængde er 78,3 Mill. kg eksporteret, og Hjemmemarkedet har aftaget 59,2 Mill. kg. Hjemmesalget er i 1946 gaaet tilbage med 7,5 Mill. kg i Sammenligning med foregaaende Aar. Aarsagen hertil er dels, at den Nedsættelse af Smørrationen fra 300 g til 250 g ugentlig pro persona, der fandt Sted den 1. Juli 1945, fortsat har været gældende, og dels, at Margarinefabrikationen paany kom i Gang i Begyndelsen af September 1946. Selv om der ikke ligefrem har været Rift om Margarinen blandt Forbrugerne, har Genaabningen af Salget alligevel frigjort en Del Smør til Eksport. Fra et samfundsøkonomisk Synspunkt maa Margarinens fornyede Indtrængen paa Hjemmemarkedet vel derfor hilses med Glæde. Fra Mejeribrugets Side vil Glæden ganske naturligt være noget behersket.

Ifølge de Oplysninger, der er givet ved Mejeriforeningsmøder samt efter det Talmateriale „Landbrugsraadets Meddelelser“ bringer, omfattede den danske Smørekseport i 1946 ialt 78 343 000 kg, hvilket er 12 003 000 kg eller 18,1 pCt. mere end i 1945. Af den udførte Mængde har England, naar Forbruget hos de britiske Besættelsestropper i Tyskland medregnes, mod-

Oversigt over den danske Smørekseports Fordeling (1000 kg).

	1939 ¹⁾	1942 ¹⁾	1943 ¹⁾	1944 ¹⁾	1945 ²⁾	1946 ²⁾
Storbritannien	102 808				35 380	47 106
Tyskland	43 727	26 819	40 497	40 310	6 636	—
Belgien	489				3 216	7 020
Rusland						5 000
Schweiz	233				500	1 500
Finland		7 956	6 027	6 689	2 100	3 175
Norge		1 049	3 706	4 963	6 435	1 064
Sverige		1	224	600		414
Frankrig	375				4 027	3 500
Czekoslovakiet	227				315	1 403
U. S. A.	8				4 354	3 000
Andre Lande	1 940				3 377	5 161
Ialt	149 807	35 825	50 454	52 562	66 340	78 343

¹⁾ Efter Danmarks „Vareindførsel og -udførsel“.

²⁾ Efter Opgivelse af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation.

taget 60,1 pCt. Belgien har som den næststørste Aftager faaet 9,0 pCt. af Eksporten, og derefter følger Rusland med 6,4 pCt., Frankrig med 4,5 pCt. og Finland med 4,0 pCt.

Ved Handelsoverenskomsten med England, der afsluttedes den 31. Juli 1946, betingede dette Land sig en Levering paa mindst 43 Mill. kg af en samlet dansk Eksport paa 77 Mill. kg + 90 pCt. af Udførselen herover. Dette Ønske er ogsaa opfyldt det sidste Aar, idet en ekstra Leverance til Polen, samt det Smør, der paa indsamlede danske Rationeringsmærker er gaaet til forskelligt Hjælpearbejde ude i Europa, er holdt uden for Beregningen.

I Englands Forsyning er Smørret fra Danmark nu begyndt at nærme sig samme Andel som tidligere; men det maa bemærkes, at det engelske Smørforbrug stadig ligger langt under Førkrigstidens.

Englands Smørindførsel.

	1938		1945		1946	
	cwt.	pCt.	cwt.	pCt.	cwt.	pCt.
Australien	1 797 875	18	901 200	23,7	1 312 300	31,0
New Zealand ..	2 582 560	27	2 365 500	62,2	2 023 800	47,8
Danmark	2 365 291	25	522 300	13,7	870 700	20,6
Andre Lande ...	2 862 785	30	13 400	0,4	22 800	0,6
	9 608 511	100	3 802 400	100,0	4 229 600	100,0

Betalingen for Smør eksporteret til England skulde ifølge Handelsaftalen, der afsluttedes i Sommeren 1945, igennem Aaret 1946 bevæge sig mod Paritetsprisen, saaledes at den fra 437 Øre pr. kg ved Aarets Begyndelse naaede ned til 328 Øre pr. kg ved dets Slutning. Baggrunden for den aftalte Prisneds gang var dels Forventningen om en almindelig Sænkning af Prisniveauet efter Krigens Afslutning, dels Haabet om, at Indførsel af Foderstoffer skulde forøge Produktionen og derigennem forbedre Husdyrbrugets Rentabilitet. Da ingen af disse Forudsætninger holdt Stik, og den fra Oktober 1945 nedsatte Afregningssum, efter hvilken Smørret kun betaltes med 4,00 Kr. pr. kg til Producenterne, begyndte at vise sine Virkninger gennem Tendens til Reduktion af Malkekvægbesætningerne, indleddes Forhandlinger med England om en Revision af Handels-

overenskomsten. Naar disse fik et lidt heldigere Forløb, end Tilfældet var Aaret før, har den i Maj Maaned 1946 afsluttede Handelsaftale, der fra Rusland sikrede en Smørpris paa 4,71 Kr. pr. kg, utvivlsomt været medvirkende. I hvert Fald gik England ved Overenskomstens Underskrivelse den 31. Juli 1946 ind paa at betale Smørret med 4,19 Kr. pr. kg fra August til Udgangen af Oktober næste Aar. Engelsktaften omfatter som allerede nævnt for Aaret 1946 en Smørmængde paa 43 Mill. kg + 90 pCt. af det Kvantum, der eksporteredes ud over 77 Mill. kg. I Perioden Januar—Oktober 1947 ønskede England at af-tage 62½ pCt. af de første 73 Mill. kg + 90 pCt. af Resten. Overenskomsten tillod dog at holde en Eksport paa indtil 15 Mill. kg til Rusland produceret paa Basis af Oliekager fra dette Land uden for Beregningen. Endelig medtog Aftalen en Bestem-melse om, at dansk Smør ud over 30 Mill. kg i to Aar efter dens Udløb ikke maa leveres til andre Lande uden først at være tilbudt England. —I Forhold til den tidligere Handels-aftale betød Overenskomsten af 31. Juli 1946 vel et Fremskridt; men Forudsætningerne blev ikke mindst ved en Stigning i Olie-kagepriserne, som England selv var med til at fremkalde, uhold-bare, og nye Handelsforhandlinger indlededes derfor ved Aarets Slutning. De fortsattes ind i 1947 og havde Ændringer i Aftalen til Følge.

Med Englandsoverenskomstens Afslutning i Sommeren 1946 indlededes Forhandlinger om en Revision af den hjemlige Smør-ordning, og i Henhold til Erklæringer fra Regering og Rigsdag, der lovede Landbruget økonomisk Ligestilling med andre Er-hverv, ønskede Mejeribruget paa Grundlag af foretagne Be-regninger over Produktionsudgifterne Afregningstallet hævet til 5,50 Kr. pr. kg Smør. Paa Trods af dette velbegrundede Ønske fastsatte Lovgivningsmagten ved Smørordningens Ikrafttræden den 1. Oktober 1946 Afregningstallet til 4,80 Kr. pr. kg og garanterede denne Pris ved fornødne Statstilskud. Disse mind-skes imidlertid ved de Priser, Smørret hjembringer fra de se-kundære Markeder; thi vel fastsatte den oprindelige Engelsk-overenskomst, at den heri aftalte Pris skulde være gyldig ved Eksport til andre allierede Lande; men Undtagelser kunde gø-

res, hvis Priserne for Varer fra de paagældende Lande ligger særlig højt, og dette Forhold har medført, at den Betaling, der er opnaaet for dansk Smør, naar Englandseksporten undtages i 1946 gennemsnitlig har ligget ved 5,40 Kr. pr. kg. Ved Udgangen af Aaret 1946 betalte de sekundære Markeder følgende Priser for det danske Smør:

Rusland	4,71	Kr. pr. kg	Belgien	5,90	Kr. pr. kg
Holland	5,30	" " "	Finland	8,67	" " "
Svejs	5,50	" " "	Frankrig	5,50	" " "
Czekoslovakiet	6,00	" " "	U. S. A.	5,13	" " "
Norge	5,13	" " "	Polen	6,00	" " "
Sverige	5,25	" " "			

Med den nye Smørordning fastsattes Hjemmemarkedsprisen, som siden 25. Oktober 1940 havde ligget fast ved 3,89 Kr. pr. kg, til 4,46 Kr. pr. kg, og denne Pris giver i fuldt saa høj Grad Grund til at tale om Statsstøtte til Forbrugere som til Producenter.

Smørordningen af 1. Oktober 1946 betingede en Forhøjelse af Smørtillægget fra 11 Øre til 34 Øre pr. kg og af Sødmælkstillægget for Konsummælken fra 0,5 Øre til 1,5 Øre pr. kg.

Gennemsnit af Københavns Smørnotering.

Aar	Øre pr. kg	Aar	Øre pr. kg	Aar	Øre pr. kg
1935	192,23	1939	238,66	1943	389,00
1936	206,55	1940	312,15	1944	389,00
1937	224,96	1941	389,00	1945	389,00
1938	230,69	1942	389,00	1946	403,25

De Overpriser, Handelen har været i Stand til at betale Mejerierne for det modtagne Smør, laa i 1946 gennemsnitlig ved 7,96 Øre pr. kg, hvilket er 0,24 Øre mere end foregaaende Aar. Overprisen har i Aarets 3 første Kvartaler ligget højere end i 1945, medens derimod Tallet for 4. Kvartal laa 1,35 Øre lavere pr. kg. Naar Overprisen tages i Betragtning, bliver Betalingen, Mejerierne gennemsnitlig har modtaget for deres Smør i 1946, Afregningstallet 403 Øre + Smørtillæg resp. Sød mælkstillæg 17 Øre + Overpris 8 Øre, ialt 428 Øre pr. kg, hvilket svarer

Betalte Overpriser (Øre pr. kg).

Aar	1. Kvartal	2. Kvartal	3. Kvartal	4. Kvartal	Gennemsnit
1942	7,45	6,92	7,11	9,54	7,76
1943	7,44	6,87	7,28	9,08	7,67
1944	8,59	8,28	8,11	8,72	8,43
1945	7,55	6,98	7,24	9,12	7,72
1946	8,25	7,92	7,90	7,77	7,96

til en Nedgang paa 14 Øre i Sammenligning med den Betaling, der opnaaedes i 1945.

Kvalitetsmæssig har det danske Smørs Stilling i 1946 utvivlsomt været bedre end foregaaende Aar. Den større Smørmængde har lettet Arbejdet for Mejerierne, og bedre Saltsorter har staaet til Raadighed, hvorved de engelske Ønsker om kraftigere saltet Smør lettere har kunnet imødekommes. Følgen er da ogsaa blevet en ikke uvæsentlig Stigning i det danske Smørs Saltindhold. Efter Stilstand det foregaaende Aar er de provinsielle Mejeriudstillinger atter afholdt for alle tre Landsdeles Vedkommende, den fynske Udstilling om Foraaret, de to andre som Efteraarsudstillinger. De opnaaede Gennemsnitskarakterer for det udstillede Smør var paa Fyn 10,56 Points, i Jylland 10,51 Points og paa Sjælland 10,43 Points.

Ostproduktionen.

Siden 1942 har Ostproduktionen været i stadig Stigning her i Landet, og i 1946 naaede den op paa 58,6 Mill. kg eller mere end det dobbelte af, hvad der fremstilledes i 1941. I Sammenligning med foregaaende Aar, hvor Produktionen blev opgjort til 46,6 Mill. kg, er der en Fremgang paa 12 Mill. kg eller 25,8 pCt., og der er intet, som tyder paa, at Højden endnu er naaet; thi Betingelser for fuld Udnyttelse af Skummetmælken i de enkelte Landbrugsbedrifter er endnu langt fra til Stede. Den reducerede Svinebestand medfører naturligt Ønsker om, at Skummetmælken udnyttes til Ost eller Kasein paa Mejerierne, og den ret tilfredsstillende Udnyttelsespris, disse i de senere Aar har kunnet opnaa, har medført, at Interessen for Ostproduktion har begyndt at gøre sig stærkt gældende ogsaa paa Egne, hvor man ikke tidligere var indstillet derpaa. Selv om

Danmarks Produktion samt Ind- og Udførsel af Ost i 1000 kg.

Aar	Produktion	Indførsel	Udførsel	Overskuds- udførsel	Kasein- udførsel
1914		480	500	20	348
1915		385	4 300	3 915	51
1916		145	4 460	4 315	17
1917		18	5 934	5 916	106
1918		—	3 113	3 113	76
1919		256	2 597	2 341	34
1920		130	9 706	9 576	26
1921		246	12 541	12 295	8
1922		550	8 924	8 374	23
1923		331	5 458	5 127	85
1924		336	8 860	8 504	124
1925		387	8 520	8 133	83
1926		649	6 950	6 311	117
1927		501	5 282	4 781	189
1928		394	6 086	5 692	275
1929	25 000	294	6 583	6 289	400
1930	26 600	367	5 727	5 360	373
1931	25 400	276	4 274	3 998	39
1932	27 600	59	6 593	6 534	65
1933	29 000	36	10 078	10 042	36
1934	27 500	68	6 301	6 233	1 278
1935	29 000	105	6 663	6 558	419
1936	33 200	28	9 529	9 501	1 139
1937	30 700	23	9 375	9 352	1 997
1938	35 700	14	9 110	9 096	764
1939	32 900	10	9 590	9 580	734
1940	30 800	—	8 930	8 930	380
1941	29 100	—	6 032	6 032	358
1942	32 900	—	4 687	4 687	794
1943	40 600	—	2 187	2 187	275
1944	39 100	—	1 724	1 724	—
1945	46 600	—	844	844	36
1946	58 600	—	10 743	10 743	2 203

der atter bliver Muligheder for et større Svinehold, maa det haabes, at Interessen bevarer, og at Skummetmælken i saa stor Udstrækning, som det er fodringsmæssigt forsvarligt, bliver erstattet med Valle; thi kan Osteproduktionen opretholdes og eventuelt yderligere udvides, vil dansk Mejeribrug miste lidt af sin Ensidighed. Forudsætningen maa dog blive, at der

ved Siden af Hjemmemarkedet, som i høj Grad værdsættes, kan oparbejdes en Eksport, og Betingelserne skulde ikke være daarlige i saa Henseende; men skal fremmede Markeder bevarer, naar Konkurrencen igen sætter ind, maa Kvaliteten være tilfredsstillende. Dette Krav er som oftest opfyldt af de ældre Ostemejerier, der næsten alle har sat en Ære i at bringe gode Produkter i Handelen. Lidt anderledes stiller Forholdene sig for en stor Del af Mejerierne, som har taget Ostelavningen op under Krigen, idet mangelfulde Hjælpemidler og daarlige Lagre trods den bedste Vilje har gjort Resultaterne uheldige til Skade for den samlede Produktion. I Erkendelse heraf gøres flere Steder Forsøg paa Bygning af Osterier og Ostelagre; men Materiale mangelen virker ogsaa her hæmmende, og Priserne er store. Fællesostelagre vilde i mange Tilfælde være den mest nærliggende Løsning af Problemerne, og efter i mange Aar at have været Genstand for Diskussion, føres Tanken herom nu ud i Livet af sønderjydske Mejerier, der den 16. December 1946 vedtog Oprettelsen af et Fællesostelager i Haderslev.

Medens Krigstidens Restriktioner endnu stadig maa opretholdes paa mange Omraader, har Osteproduktionen gennem hele Aaret 1946 været frit stillet. Indskrænkningen i Fedtforbruget bortfaldt den 21. December 1945, og Resultatet heraf har været, at de federe Oste nu dominerer Produktionen, samt at

Produktionen af de enkelte Ostetyper (Mill. kg).

Type	1946	1945	1944	1943	1942	1939
Skimmelost (Roquefort, Gonzola)	4,8	3,0	2,4	2,8	2,4	4,2
45 +	22,0	0,02	—	—	—	12,7
40 +	11,1	13,2	8,5	9,7	9,5	0,9
30 +	7,2	6,5	4,1	3,4	4,1	5,8
20 +	6,2	20,4	19,4	11,5	8,4	7,6
10 +	0,6	0,5	1,8	9,9	5,1	0,9
Skummetmælksost	0,1	0,1	0,2	0,9	0,6	} 0,8
Kasein og Kvarg	6,6	2,9	2,8	2,4	2,8	
Ialt	58,6	46,6	39,1	40,6	32,9	32,9

Osten med 45 pCt. Fedt i Tørstoffet, hvis Fremstilling i Krigsaarene var forbudt, igen er blevet den mest yndede Ostetype.

I Sommeren 1946 havde mange Mejerier deres Lagre saa stærkt fyldte, at Salg paa Grund af Pladsmangel blev en Nødvendighed, og ved Aarets Slutning var Lagerbeholdningerne en halv Gang større end ved Udgangen af 1945. Afsætningen af Ost paa Hjemmemarkedet var i 1946 ca. 3 pCt. mindre end Aaret før, men laa alligevel ca. 70 pCt. over, hvad der solgtes i 1939. Eksporten, der var lidt sen at faa i Gang efter Krigens Ophør, er steget meget betydeligt og naaede i 1946 en Højde, som kun en Gang tidligere er overskredet. Forskellige Lande har meldt sig som Købere af dansk Ost, og efter Beregning af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Oversigt over den danske Osteeksports Fordeling (1000 kg).

	1946	1945	1944	1942	1939
England	2 336 ¹⁾	66	0	—	1 162
Tyskland	—	286	1 726	4 184	5 387
Rusland	1 013	—	—	—	—
Norge	251	308	387	293	80
Sverige	612	111	207	155	489
Finland	—	—	180	124	—
Belgien	1 095	151	13	11	—
Schweiz	450	44	16	31	—
U. S. A.	1 362	—	—	—	1 820
Czekoslovakiet	449	—	—	—	—
Italien	104	—	—	—	—
Gaveforsendelser	—	940	697	—	—
Andre	3 071 ²⁾	1 138 ³⁾	—	—	651
	10 743	3 044	3 226	4 798	9 589

har de aftaget de i ovenstaaende Oversigt anførte Mængder. Det maa bemærkes, at Tallene ligger lidt højere end de, der efter den almindelige Handelsstatistik fremkommer paa Grundlag af Toldvæsenets Opgørelser, og som de foregaaende Aar har været benyttet ved Udarbejdelse af Oversigten.

Betalingen, der er opnaaet ved Eksporten, har været ret til-

¹⁾ Inklusive Leverancer til Besættelsesstyrker i Europa.

²⁾ Herunder UNRRA, Polen 2 100 Tons.

³⁾ Heraf 1 115 Tons til tyske Flygtninge og 23 Tons til allierede Tropper i Danmark.

fredsstillende og saa godt som ens i alle Lande, hvortil Osten er afsendt. Selv England har været villig til at betale de ca. 3,25 Kr. pr. kg, der har været Prisen for fuldfed Ost. Paa Hjemmemarkedet har, som omtalt i tidligere Artikler, Maksimalpriser været gældende siden 1941. De har været fastsat saaledes, at de tillod en rimelig Fortjeneste som Erstatning for den Risiko, Ostelavning altid indebærer, og derigennem er Produktionen opmuntret. Som nævnt i *„Tidsskrift for Landøkonomi“* 1946, S. 454, skete en Nedsættelse af Maksimalpriserne svarende til Smørprisens Sænkning den 13. November 1945. Med den nye Smørordnings Ikrafttræden ventedes inden for Mejeri-bruget, at Ostepriserne fra 1. Oktober 1946 igen skulde sættes op, saa de passede til den større Smørpris; men de priskontrollerende Myndigheder indtog imidlertid den uforstaaelige Holdning at nægte Maksimalprisernes Forhøjelse. Betalingen for Eksportosten hævedes af Landbrugsministeriets Osteeksportudvalg i Forhold til Smørprisens Stigning. Som naturligt var, fastholdtes Forhøjelsen trods Priskontrollens Henstilling om Nedsættelse, og det for Hjemmemarkedets Forsyning uheldige Forhold, at Mejerierne ikke kunde opnaa saa høje Priser her som ved Salg til Eksport, fortsattes Aaret ud, og først hen paa Foraaret 1947 lykkedes det at finde en Løsning.

Da det er af Betydning for den danske Osteudførsel og ikke mindst for de fremtidige Muligheder, at kun gode Produkter i forsvarlig Pakning sendes ud af Landet, har Landbrugsministeriets Osteeksportudvalg siden Krigens Ophør ladet foretage Eftersyn af de Oste, der udføres. Eftersynet maa nærmest betragtes som en provisorisk Foranstaltning, idet den Lov om Kontrol med Eksportostens Kvalitet, der har været under Forberedelse gennem længere Tid, endnu ikke har faaet sin endelige Udformning. — At der her i Landet kan fremstilles Oste, som opfylder Kravene, der maa gælde for Eksportvarer, bærer Aarets Udstillinger Vidnesbyrd om.

For de Mejerier, der mangler Betingelser for Iværksættelse af en tilfredsstillende Ostelavning, gav Kaseinproduktionen ogsaa i 1946 Muligheder for Udnyttelse af overskydende Skummetmælk. Der fremstilledes i 1946 en Kaseinmængde paa 6550

Tons imod 2 914 Tons i 1945. Som det vil ses af nedenstaaende Tal, er Foderkaseinet, der spillede en Rolle under Krigen, nu uden Betydning, og i Stedet produceres Kasein til Anvendelse inden for Tekniken. Kaseinfabrikationen er især taget op af

Kaseinproduktionen i 1000 kg.

	1946	1945	1944	1943	1942
Raakasein med ca. 35 pCt. Tørstof	6 550	2 914	2 757	2 429	2 810
Tørret Kasein m. 88—90 pCt. Tørstof	2 600	1 092	1 104	1 199	1 327
Heraf: Foderkasein	10	490	485	539	427
Løbekasein	1 350	24	86	92	70
Syrekasein	1 180	548	533	415	583
Tekstilkasein	60	30	0	153	247

jydske Mejerier, og under Medvirkning af De danske Mejeri-foreningers Fællesorganisation dannede disse i 1946 en Sammenslutning med de fremstillede Produkters Afsætning for Øje.

Efter den siden 30. Juli 1942 gældende Maksimalpris har Mejerierne modtaget en Betaling svarende til 1,10 Kr. pr. kg for uvasket og 1,13 Kr. pr. kg for vasket Syrekasein med 35 pCt. Tørstof. Prisen for uformalet Syrekasein med højest 12 pCt. Vand har til Grossist været 4,00 Kr. pr. kg, i formalet Tilstand 4,05 Kr. pr. kg.

Kaseinudførselen i 1946 omfattede ifølge Handelsstatistiske Meddelelser ialt 2 203 000 kg, der betaltes med 8 890 000 Kr. I 1945 udgjorde Kaseineksporten 35 600 kg til en Værdi af 151 000 Kr.

Mælkekonserver.

I Aaret 1946 har den danske Produktion og Eksport af Mælkekonserver antaget et langt større Omfang end foregaaende Aar. Landbrugsraadet oplyser, at Forbruget af Mælk til Kondensering paa Grundlag af Mejerikontorets Kvartalsberetninger kan angives til 51 Mill. kg; men mere detaljerede Oplysninger mangler. Heller ikke for Eksportens Vedkommende foreligger Enkeltheder paa det Tidspunkt, hvor Aarsberetningen til „Tidsskrift for Landøkonomi“ skrives. De samlede Eksportmængder og Værdier er i „Handelsstatistiske Meddelelser“ opgivet ved følgende Tal: